

दलित वस्ती सुधारणा योजना
अनुदानाच्या रकमेत वाढ करणेबाबत

महाराष्ट्र शासन

सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग
शासन निर्णय, क्रमांक:-दवसु-२०११/प्र.क्र. ४४२/अजाक
मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई ४०० ०३२.
दिनांक :- ५ डिसेंबर, २०११

- वाचा:- १) शासन निर्णय, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग
क्रमांक:-दवसु-२००८/प्र.क्र.५२४/विधयो-१, दिनांक १४/११/२००८
२) शासन निर्णय, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग
क्रमांक:-दवसु-२००८/प्र.क्र.५२४/विधयो-१, दिनांक १९/१२/२००८

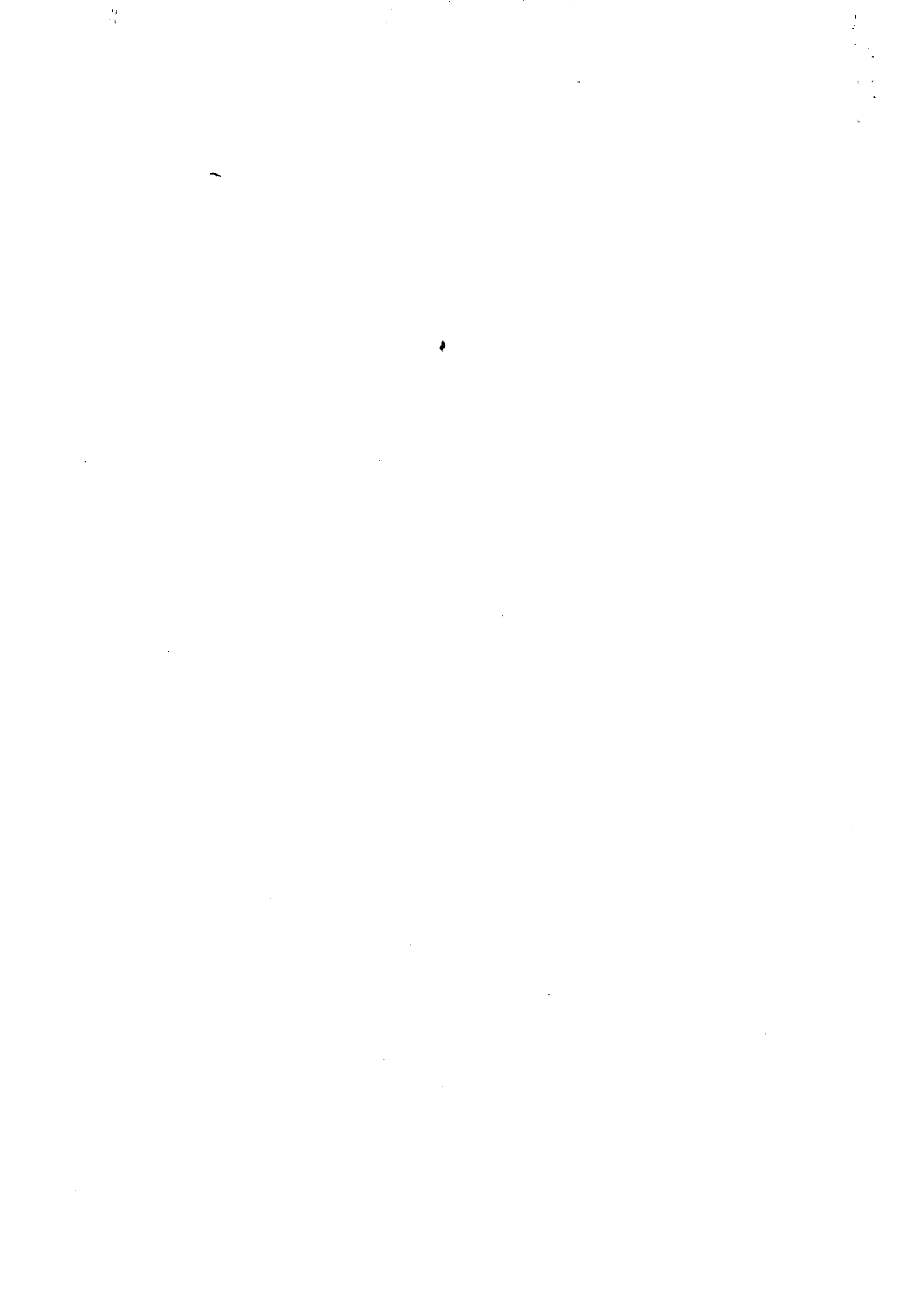
प्रस्तावना:- दलित वस्ती सुधारणेचा एक भाग म्हणून ग्रामीण व शहरी भागामधील दलित वस्त्यातील अनुसूचित जाती व नवबौद्ध घटकांच्या मूलभूत गरजा भागविण्यासाठी प्रत्येक दलित वस्तीला सन १९९९ पासून रु.५,००,०००/- (रुपये पाच लाख फक्त) इतके अनुदान खंडूर करण्यात येत होते. शासन निर्णय, दिनांक १४.११.२००८ अन्वये दलित वस्तीच्या लोकसंख्येच्या निकषानुसार लोकसंख्येच्या प्रमाणात अनुदानाच्या रकमेत वाढ करण्यात आली होती. या योजनेतर्गत घेण्यात येणारे बांधकाम उदा. जोडरस्ते, गटारे बांधकाम, पाणी पुरवठा, दलित वस्ती अंतर्गत रस्ते, दलित वस्तींना पाणीपुरवठा करणाऱ्या विहिरींची दुरुस्ती, वीज पुरवठा व समाज मंदिर बांधकामांच्या खर्चाची किंमत दिवसेंदिवस वाढत असल्याने तसेच योजनेची उपयोगिता लक्षात घेता, या योजनेतर्गत दिल्या जाणाऱ्या अनुदानामध्ये वाढ तसेच अन्य सुधारणा करण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचारार्थीन होता.

शासन निर्णय:- दलित वस्ती सुधारणा योजनेच्या सर्व बाबींचा विचार करून दलित वस्ती सुधारण्यासाठी लोकसंख्येच्या निकषानुसार जास्तीत जास्त रु. २०,००,०००/- (रुपये वीस लाख फक्त) अनुदान देण्याबाबत सोबतच्या परिशिष्ट 'अ' मध्ये नमूद केलेल्या अटी व शर्तीच्या अधिन राहून सुधारणा करण्याचा निर्णय घेतला आहे. त्यास अनुसरून प्रत्येक दलित वस्तीला लोकसंख्येच्या प्रमाणात पुढीलप्रमाणे अनुदानाच्या रकमेत वाढ करण्यास शासन मंजूरी देत आहे:-

अ.क्र.	लोकसंख्या	अनुदान रक्कम (रुपये लाखात)
१	१० ते २५	२.०० लाख
२	२६ ते ५०	५.०० लाख
३	५१ ते १००	८.०० लाख
४	१०१ ते १५०	१२.०० लाख
५	१५१ ते ३००	१५.०० लाख
६	३०१ च्या पुढे	२०.०० लाख

२. ही योजना दिनांक १.१२.२०११ पासून अंमलात येईल.
०३ JAN 2012
मंत्रालय/प्र.क्र. १/स.क्र.अ.

समाज कल्याण विभाग
जिल्हा मंत्रालय, मुंबई
०३ JAN 2012
मंत्रालय/प्र.क्र. १/स.क्र.अ.

३. दलित वस्ती सुधारणा योजनेतर्गत करण्यात येणारे बांधकाम ग्रामपंचायत व पंचायत समितीच्या मदतीने करण्यात यावे. आयुक्त, समाजकल्याण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांना आह्वरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे.

४. दलित वस्ती सुधारणा योजनेसाठी होणारा खर्च पुढील लेखाशिर्षाखाली खर्ची टाकण्यात यावा व हा खर्च प्रतिवर्षी करण्यात येणाऱ्या तरतूदीमधून भागविण्यात यावा:-

२२२५- अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्ग यांचे कल्याण,

०१- अनुसूचित जातीचे कल्याण,

८००- इतर खर्च, पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना, राज्य योजनांतर्गत योजना

(०६)(०२) महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती अधिनियम, १९६१ याच्या

कलम १८७ अन्वये जिल्हा परिषदांना अनुदाने-दलित वस्त्यांची सुधारणा

(२२२५ ३०५ ५)

३१- सहाय्यक अनुदाने (चेतनेतर)

५. सदर शासन निर्णय हा ग्रामीण दलित वस्त्यांसाठी असून नागरी दलित वस्त्यांसाठी नगर विकास विभागामार्फत स्वतंत्रपणे कार्यवाही करण्यात येईल.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(सुनंदा मो. घड्याळे)

(सुनंदा मो. घड्याळे)

कार्यान्वन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रति:-

आयुक्त, समाजकल्याण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

सर्व विभाग व आयुक्त

महालेखापाल, (लेखा व अनुज्ञेयता/ लेखापरिक्षण) महाराष्ट्र-१/२, मुंबई/नागपूर

सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद

नवासी लेखा परिक्षा अधिकारी, मुंबई

सहसचिव, ना. मुख्यमंत्री यांचे कार्यालय, मंत्रालय, मुंबई

सह आयुक्त, समाजकल्याण (अनुसूचित जाती उपयोजना), महाराष्ट्र राज्य, पुणे

सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी

वित्त विभाग / नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई

सर्व प्रादेशिक उपायुक्त, समाजकल्याण

सर्व महासंचालक आयुक्त, समाजकल्याण

सर्व जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी, जिल्हा परिषदे

ना. मंत्री सामाजिक न्याय यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई

ना. राज्य मंत्री, सामाजिक न्याय यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई

ना. मुख्य सचिव यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई

ग्रामविकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई

उपसंचालक अधिकारी (अर्थसंकल्प), सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई

निवडनर (अज्ञात)

अद्यान सचिव, नगर विकास विभाग यांना विनंती करण्यात येते की, उपरोक्त अनुदानाच्या रकमेतील वाढ लक्षात घेऊन नागरी दलित वस्ती सुधारणा योजनेच्या अंमलबजावणीसाठी स्वतंत्र शासन निर्णय निर्गमित करावा.

दि. २४.१० -१३

परिशिष्ट 'अ'

शासन निर्णय, सामाजिक न्याय व विशेष राहाय्य विभाग,
क्रमांक:-दयसु-२०११/प्र.क्र.४४२/अजाक, दिनांक ५/१२/२०११

दलित वस्ती सुधारणा योजनेंतर्गत अनुदानाच्या स्वतंत्र वाढ करणेबाबत

अ.क्र.	मुद्दा	बदल
१	योजनेच्या नावात बदल	योजनेचे नांव *दलित वस्ती सुधार योजना* ऐवजी *अनुसूचित जाती व नवबौध्द घटकांच्या वस्तीचा विकास करणे.*असे असावे.
२	दलित वस्तीची लोकसंख्या	दलित वस्ती घोषित करण्याचे निकष अधिक स्पष्ट असावेत. लोकसंख्येमध्ये दरवर्षी बदल होणार हे लक्षात घेता अनुसूचित जाती व नवबौध्द घटकांच्या वस्तीतील लोकसंख्येची मोजणी करताना जनगणनेच्या निकषाबरोबर या वस्तीमध्ये असलेली प्रत्यक्ष लोकसंख्या लक्षात घेऊन, त्याप्रमाणे ग्राम सभेने ठराव पारित करावा व तो ग्राम पंचायतीकडे पाठविण्याची कार्यवाही करावी. त्यानंतर अशा अनुसूचित जाती व नवबौध्द घटकांच्या वस्तीची तपासणी करून, आवश्यक दुरुस्तीनंतर पंचायत समितीच्या संकलित प्रस्ताव जिल्हा समितीकडे पाठविण्याचे अधिकार गट विकास अधिका-यांना असावेत.
३	योजनेंतर्गत घ्यावयाची कामे	पाणी पुरवठ्याची कामे, मलनिरसण, वीज, गटर बांधणे, अंतर्गत रस्ते, पोचरस्ते, पर्जन्य पाण्याचा निचरा (Rain Water Harvesting), इ. कामे प्राधान्याने घ्यावीत व गावातील सर्व वस्त्यांमधील मुलभूत सुविधांची कामे झाल्यानंतर समाजमंदिराचे बांधकाम करावे. जातीय ऐक्यता दृष्टीने संपूर्ण गावांसाठी एकच समाजमंदिर असावे व ते सर्व अनुसूचित जाती व नवबौध्द जातीच्या सर्व वस्त्यांना लाभ घेता येईल अशा मोक्याच्या ठिकाणी असावे.
४	पोहोच रस्ते	या योजनेंतर्गत घेण्यात येणारे पोहोच रस्ते गावातील मुख्य रस्त्यापासून जिथपर्यंत अनुसूचित जाती व नवबौध्द घटकांच्या वस्त्या आहेत तिथपर्यंत घेण्यात यावेत.
५	समाजमंदिराबाबत	अनुसूचित जाती व नवबौध्द घटकांच्या वस्तीचा विकास करणे या योजनेंतर्गत घ्यावयाच्या समाज मंदिराच्या बांधकामासाठी Type Plan निश्चित करून त्याची बांधकाम मर्यादा रु.७.०० लाख करावी. समाज मंदिराचे बांधकाम झाल्यानंतर ते सुस्थितीत ठेवण्याची जबाबदारी ग्राम पंचायतीवर राहिल. समाजमंदिराची दैनंदिन देखभाल व स्वच्छता रहावी यासाठी हे समाजमंदिर खाजगी कार्यक्रमासाठी नाममात्र भाड्याने घेता येईल. हे भाडे किती असावे याबाबत ग्रामपंचायतीने निर्णय घेऊन ते करून करावे. त्यांचे स्वतंत्र खाते ठेवून, त्यातून दैनंदिन देखभाल व स्वच्छतेचा खर्च भागविण्यात यावा. परंतु ५ वर्षांनी रु. १.०० लाख पर्यंत दुरु ती करता येईल. हा दुरुस्ती खर्च अनुसूचित जाती व नवबौध्द घटकांच्या वस्तीचा विकास करणे या योजनेसाठी दिलेल्या निधीतून भागविण्यात यावा.

सुनीलबाई

अ.क्र.	मुद्दा	बंदल
६	सामाजिक न्याय विभागाच्या नमोपफलकाबाबत	अनुसूचित जाती व नववर्धित घटकांच्या वस्तीचा विकास करणे या योजनेअंतर्गत घेण्यात आलेल्या कामांच्या सविस्तर तपशील व झालेला खर्च याची माहिती देण्यासाठी कोनशिला / नामफलक बसविण्यात यावा.
७	कामाच्या निवडीचे अधिकार	या योजनेतर्गत करावयाच्या कामांचा ग्रामपंचायतीकडून प्राप्त झालेला प्राधान्यक्रम व निकड लक्षात घेऊन कामांची निवड करण्याचे पूर्ण अधिकार मुख्य/अतिरिक्त मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांच्या अध्यक्षतेखालील समितीला असावेत. त्यामध्ये कार्यकारी अभियंता, जिल्हा परिषद, मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी व संबंधित पंचायत समितीचे गट विकास अधिकारी सदस्य राहतील, जिल्हा परिषदेचे समाज कल्याण अधिकारी हे सदस्य सचिव राहतील.
८	प्रशासकीय मंजूरी	कामांना प्रशासकीय मंजूरी देण्याचे अधिकार अतिरिक्त मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांना जिल्हा परिषद व पंचायत समितीच्या अधीनमानुसार असतील.
९	दलित वस्तीच्या कामाचे नियंत्रण	कामावर प्राथमिक नियंत्रण पंचायत समितीचे गट विकास अधिकारी, संबंधित उप अभियंता व जिल्हा परिषदेचे कार्यकारी अभियंता यांचेकडे राहिल. कामाची निवड प्रशासकीय मान्यतेची कार्यवाही व निधी वितरण प्रत्येक आर्थिक वर्षाच्या सप्टेंबर महिना अखेर पूर्ण व्हावी व शक्यतो कामे त्याच आर्थिक वर्षात पूर्ण व्हावीत. कोणत्याही परिस्थितीत कामे मंजूर कामांपासून एक वर्षाच्या आत संबंधित ग्रामसेवकाच्या साहाय्याने ग्रामपंचायतीमार्फत पूर्ण करण्याची जबाबदारी त्या त्या तालुक्याच्या गट विकास अधिकाऱ्याची राहिल. गावातील काम अपूर्ण राहिल्यास, त्या ग्राम पंचायतीला पुढील २ वर्षाकरिता निधी देण्यात येऊ नये.
१०	दलित वस्ती निधी वापर करतानाचा प्राधान्यक्रम	या योजने अंतर्गत कामे घेताना खालीलप्रमाणे प्राधान्यक्रम द्यावा:- <ul style="list-style-type: none"> - गावांतील ज्या वस्त्यांना अद्यापी काहीच लाभ दिला नाही अशा वस्त्या. - जादा अनुदानाचा लाभ देणे बाकी आहे अशा वस्त्या - एकदा लाभ दिलेल्या वस्त्या व - दोनदा लाभ दिलेल्या वस्त्या व-याच वेळा लोकप्रतिनिधी एकाच गावाला किंवा वस्तीला जलग वर्षात लाभ मिळावा यासाठी आग्रही असतात. त्यामुळे प्राधान्य क्रमाने गावांना/वस्त्यांना लाभ देता येत नाही. याकरिता वरील प्रमाणे प्राधान्य क्रमानेच कामे करावीत.
		प्राधान्य क्रम देणेसाठी गट विकास अधिकारी यांनी त्यांच्या तालुक्यातील सर्व गावांची प्राधान्य क्रमाने यादी तयार करून जिल्हा कार्यालयास सादर करावी व त्यानुसारच परिपूर्ण प्रस्ताव कार्यालयास सादर करावेत.

अ.क्र.	मुद्दा	बयान
		या योजनेअंतर्गत घेण्यात येणाऱ्या कामांसाठी निधीचे वाटप करताना अतिरिक्त मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी, जिल्हा परिषद यांच्या साहाय्याने कालुकानिहाय अनुसुचीत जाती /नवबौध्द घटकांच्या लोकसंख्येचा प्रमाणानुसार करावे.
११	दलित वस्ती निधी वितरित करावयाची कार्यपद्धती	ज्या कामांना मंजूरी दिली आहे त्या कामांचा ९० टक्के निधी गट विकास अधिका-यांना वितरित करावा. ग्रामपंचायतीला उपलब्ध करून दिलेली रक्कम ग्राम संचक व गट विकास अधिकारी यांच्या संयुक्त हस्ताक्षराने देवावी. काम सुरु करण्यापूर्वी २५% रक्कम प्रथम अदा करावी. तदनंतर प्रत्यक्षात पूर्ण झालेल्या कामाचे मुल्यांकन करून त्या त्या प्रमाणाने रक्कम अदा करावी. उदा. २५%, ५०% व ७५%. ९०% रक्कम अदा केल्यानंतर जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी, जिल्हा परिषद यांनी कामाची पाहणी करून १००% काम पूर्ण झाल्याचे प्रमाणपत्र दिल्यानंतर उर्वरित १०% रक्कम ग्रामपंचायतीस अदा करावी.
१२	कामे देण्याबाबतच्या सूचना	दलित वस्तीतील कामे करण्यासाठी ग्रामपंचायतीकडून अनुसुचित जाती /नवबौध्द घटकांतील सुशिक्षित बेरोजगार अभियंते तसेच अनुसुचित जाती /नवबौध्द घटकांचे लोक सदस्य असलेल्या मजूर सोसायट्यांची निवड करण्यात यावी.

*****

24/11/2018

अनुसूचित जाती व नवबौद्ध घटकांच्या वस्तीचा विकास करणे (पूर्वीचे नाव दलितवस्ती सुधार योजना) या योजनेसाठीच्या कामाबाबत.

महाराष्ट्र शासन
सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग
शासन शुध्दीपत्रक क्रमांक: दवसु-२०१५/प्र.क्र.५९/अजाक-१
मंत्रालय, विस्तार भवन, मुंबई-४०० ०३२
तारीख: ८ मार्च, २०१६

वाचा

१) शासन निर्णय, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग क्रमांक:- दवसु-२०१५/प्र.क्र.५९/अजाक-१, दिनांक २७.५.२०१५

शुध्दीपत्रक

समक्रमांकीत शासन निर्णय दिनांक २७.०५.२०१५ अन्वये "दलित वस्तीची कामे देखील जिल्हा परिषदेमार्फत मंजूर करण्याबाबतचे" आदेश निर्गमित करण्यात आले आहेत. सदरील आदेशात दुरुस्ती करुन "सदरची कामे जिल्हा परिषद समाजकल्याण समितीच्या मान्यतेने मंजूर करावीत" असे वाचावे.

२. सदर शासन शुध्दीपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक क्रमांक २०१६०३०८१७२२३९३६२२ असा आहे. हे शुध्दीपत्रक डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकीत करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

**Ashok Shankar
Kamble**

Digitally signed by Ashok Shankar Kamble
DN: c=IN, o=Government Of Maharashtra, ou=Social
Justice, postalCode=400032, st=Maharashtra,
2.5.4.20=445cabe5c0508ff162796cef6012e5a0871884
ca74589e042544f55b57006300, cn=Ashok Shankar
Kamble
Date: 2016.03.09 15:40:00 +0530'

(अ.शं.कांबळे)

कार्यासन अधिकारी

प्रत,

१. सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद
२. सर्व जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी, जिल्हा परिषद
३. आयुक्त समाजकल्याण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
४. महालेखापाल, (लेखा व अनुज्ञेय/लेखा परिक्षा) महाराष्ट्र १/२ मुंबई/नागपूर

प्रत माहितीसाठी,

१. मा.मंत्री/मा.राज्यमंत्री (सामाजिक न्याय) यांचे खाजगी सचिव
२. सर्व मा.मंत्री/मा.राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव
३. सर्व प्रादेशिक उपायुक्त, समाजकल्याण विभाग
४. सर्व सहायक आयुक्त, समाजकल्याण
५. उपसचिव/कक्ष अधिकारी (अर्थसंकल्प/विधयो), सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
६. निवड नस्ती (अजाक-१).